

STANOWISKO

XXXIII Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Małopolski w sprawie gospodarki odpadami i nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach Kraków, 29 października 2020 r.

Nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 1 lipca 2011 r. zrewolucjonizowała dotychczasowy system gospodarki odpadami komunalnymi m. in. poprzez **przejęcie przez gminy „władztwa” nad odpadami jak i ustanowienie obowiązku zbiórki odpadów komunalnych w sposób selektywny.**

Obecnie na terenie Województwa Małopolskiego **instalacje do przetwarzania odpadów zmieszanych są wystarczające**, jednak odnotowuje się **niedobór instalacji do recyklingu jak i do zagospodarowania frakcji palnej po przetworzeniu odpadów komunalnych.** Aktualnie **chęć budowy nowych instalacji do termicznego przetwarzania odpadów zgłosiło 11 inwestorów instalacji.** Przeważa opinia o potrzebie **budowy spalarni dla powstałych odpadów komunalnych po ich przetworzeniu m.in. w Krakowie, Tarnowie, Gorlicach oraz wspólnej dla Podhala i Sądecczyzny.**

Bardzo dużym problemem jest wzrost cen za odbiór odpadów komunalnych wynikający przede wszystkim z wzrostów: ilości odbieranych odpadów od mieszkańców, kosztów pracy, cen za transport, cen energii oraz kosztów zagospodarowania odpadów powstających w instalacjach mechaniczno-biologicznego przetwarzania - MBP („frakcja wysokokaloryczna” 2018 -180zł/Mg, 2019 – 350zł/Mg, w 2020 – 530zł/Mg), kosztów dostosowania do konkluzji BAT (Best Available Techniques, tj. najlepsze dostępne technologie), a także kosztów związanych z realizacją nowych przepisów dot. magazynowania, w tym monitoring wizyjny, wymogi przeciwpożarowe, wzrost tzw. „opłaty marszałkowskiej”.

Przedsiębiorcy borykają się z problemem zagospodarowania frakcji posortowniczej, która ze względu na swoją wysoką kaloryczność, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, nie może trafić na składowisko odpadów. **Odpady wysokokaloryczne doskonale nadają się do zagospodarowania w energetyce cieplej**, ale niestety obecne przepisy prawne **nie pozwalają na budowę instalacji do termicznego przetwarzania takich odpadów dostosowanych do potrzeb przedsiębiorców.** W związku z tym koszt zagospodarowania pozostałości z sortowania stale rośnie, co niestety nie rokuje obniżenia cen w najbliższym czasie.

Od 1 stycznia 2020 r. samorządy mają obowiązek egzekwowania zbierania bioodpadów w sposób selektywny – to znaczy, że we wszystkich gminach mieszkańcy muszą traktować bioodpady, jako osobną piątą frakcję. Dotychczas rocznie składowano około 3 mln ton odpadów kuchennych oraz 1 milion ton odpadów zielonych. Odpady te często trafiały, jako zmieszane, do wstępnej segregacji w instalacjach mechaniczno-biologicznego przetwarzania (MBP), a produkty przetworzenia odpadów kierowane były na składowiska, gdzie powoli ulegały całkowitemu rozłożeniu. Jednakże **przy stale rosnącej tzw. „opłacie marszałkowskiej” oraz z racji unijnych regulacji (35 % odpadów ulegających biodegradacji będzie mogło trafić na składowiska) przedsiębiorstwa będą musiały poszukać efektywniejszych metod radzenia sobie z bioodpadami.** Odbiór i zagospodarowanie odpadów „bio”, jako osobnej frakcji, jest dużym wyzwaniem ekonomicznym dla firm odbierających odpady, które muszą zainwestować w dodatkowy sprzęt czy pracowników, a także zaopatrzyć mieszkańców w kolejny rodzaj pojemników i worki na bioodpady.

Wspomniana wyżej tzw. „opłata marszałkowska” przez ostatnie 4 lata wzrosła aż kilkukrotnie. W 2014 r. jednostkowa stawka opłaty dla pozostałości z sortowania wynosiła 73,60 zł za 1 tonę, 2019 r. - 170 zł, obecnie to aż 270 zł. Wzrost opłat środowiskowych znacząco wpływa na koszty prowadzenia działalności, a co za tym idzie przedsiębiorcy zajmujący się odbiorem i zagospodarowaniem odpadów są zmuszeni przenosić część kosztów na osoby korzystające z ich usług, czyli po prostu podnosić ceny. Równocześnie należy mieć na uwadze, iż wzrost przedmiotowej opłaty ma na celu ograniczenie ilości odpadów kierowanych na składowanie. Zgodnie z przyjętym pakietem odpadowym **w sprawie gospodarki o obiegu zamkniętym do 2035 roku dopuszcza się składowanie maksymalnie 10 % odpadów komunalnych.**

Zmiana systemu opłat za śmieci jest nieunikniona z powodu zmian przepisów ogólnopolskich. **Wszyscy właściciele nieruchomości zobowiązani będą do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, co spowoduje m.in. wyższe koszty transportu odpadów. W skali Krakowa to ponad 20 mln zł rocznie.**

Gminy samodzielnie ustalają stawki za wywóz śmieci segregowanych i niesegregowanych, **nie mogą jednak dowolnie narzucać cen.** Koszt usługi jest oparty o maksymalne stawki wskazane w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. **Samorządy mogą żądać od osób niesegregujących śmieci nawet czterokrotnie wyższych opłat niż od mieszkańców, którzy zdecydują się na segregację.** Niestety decyzje gmin są często uzależnione od stawek narzucanych przez przedsiębiorstwa zajmujące się wywozem śmieci. **W wielu regionach usługi odbioru odpadów świadczy tylko jeden podmiot, a brak konkurencji często skutkuje niebotycznymi opłatami dla mieszkańców. Taka sytuacja ma miejsce w wielu gminach Małopolski.**

Wydatki na funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami rosną z roku na rok. W 2018 r. pochłonęły w Krakowie ponad 197 mln zł, w 2019 – 226 mln zł, a szacunki na 2020 r. wskazują, że wyniosą one ok. 256 mln zł, czyli o około 15 proc. więcej niż w roku poprzednim. **Zgodnie z przepisami, system gospodarki odpadami musi się samodzielnie finansować. Gmina nie może z własnego budżetu dopłacać do tego systemu.**

W imieniu samorządów skupionych w Stowarzyszeniu Gmin i Powiatów Małopolski rekomendujemy pilne podjęcie działań i nowelizację ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w celu ograniczenia wzrostu cen za odbiór odpadów m.in. poprzez:

- zamrożenie tzw. „opłaty marszałkowskiej”, która ustalana jest rozporządzeniem Rady Ministrów,
- wydłużenie okresu magazynowania odpadów komunalnych, możliwość zagospodarowania frakcji wysokoenergetycznej przez składowanie,
- konieczność przystąpienia do gminnego systemu właścicieli nieruchomości niezamieszkałych - na których nie zamieszkują mieszkańcy a powstają odpady komunalne,
- zdecydowane zwiększenie procentu wysokości dochodu rozporządzalnego na 1 osobę – obecny poziom 3,2% jest zdecydowani za niski,
- zwiększenie ryczałtowej stawki za gospodarowanie odpadami komunalnymi na nieruchomości, na której znajduje się domek letniskowy (opłata powinna dotyczyć każdego domku, a nie całej nieruchomości),
- edukację ekologiczną w zakresie odpowiedniej segregacji odpadów,
- widoczne i jasne oznakowanie produktów, aby każdy konsument wiedział do jakiego pojemnika wyrzucić dany odpad oraz zastosowanie prostych grafik recyklingowych informujących o możliwości ponownego wykorzystania produktu,
- znowelizowanie przez Ministerstwo Środowiska prawa umożliwiającego budowę instalacji do termicznego przetwarzania odpadów wysokokalorycznych o łącznej przepustowości dostosowanej do potrzeb rynku odpadów
- wprowadzenie opakowań zwrotnych i systemu kaucjonowania – „daj butelce drugie życie”,
- rozszerzenie odpowiedzialności producenta.

*Prof. Jan Tadeusz Duda
Przewodniczący XXXIII WZC Stowarzyszenia
Gmin i Powiatów Małopolski*

*Kazimierz Barczyk
Przewodniczący Stowarzyszenia
Gmin i Powiatów Małopolski*